

Geleneksel Türk Süsleme Sanatlarının Üniversiteler Logolarında Yapısal Tasarım Sistemi Olarak Kullanımı *

Traditional Turkish Decorative Arts as a Structural Design System in University Logos

ÖZET

Bu makale, geleneksel Türk süsleme sanatlarının Türkiye'deki üniversite logolarında yüzeysel dekorasyon olarak değil, yapısal tasarım sistemi olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden günümüze uzanan geometrik örüntü, hat, çini, tezhip ve dokuma geleneği, modern kurumsal kimlik tasarımlarında kompozisyonel mantık ve oransal ilişkiler temelinin oluşturmaktadır. Çalışmada, 10 Türk üniversitesinin logosu nitel görsel analiz yöntemiyle incelenmiş ve geleneksel motif kullanımlarının yapısal dönüşüm süreçleri tespit edilmiştir. Bulgular, en güçlü örneklerin süslemenin yapıya uygulandığı değil, süslemenin yapının kendisi olduğu logolar olduğunu göstermektedir. Tuğra oranları, geometrik portal kurgusu, sekizgen yıldız, kufi ızgara, kilim geometrisi, çini simetrisi ve figüratif Selçuklu kompozisyonları; logoların altında yatan geometrik iskeleti, modüler yapıyı ve ölçek mantığını belirlemektedir. Araştırma, geleneksel süsleme sanatının dekoratif değil üretken bir sistem olarak anlaşılmasının Türk grafik tasarım eğitimi ve uygulaması açısından kritik önem taşıdığını vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Türk Süsleme Sanatları, Grafik Tasarım, Üniversite Logoları, Geometrik Örüntü, Kurumsal Kimlik.

ABSTRACT

This study demonstrates that traditional Turkish decorative arts function in university logos in Türkiye not as superficial decoration, but as a structural design system. Extending from the Seljuk and Ottoman periods to the present, traditions of geometric pattern, calligraphy, tile, illumination, and textile production constitute the foundation of compositional logic and proportional relationships in modern institutional identity design. Ten Turkish university logos were examined through qualitative visual analysis, and the structural transformation processes of traditional motif usage were identified. The findings indicate that the strongest examples are not those in which ornament is applied onto structure, but those in which ornament itself constitutes the structure. Tuğra proportions, geometric portal constructions, the eight-pointed star, Kufic grid system, kilim (traditional rug) geometry, tile symmetry, and figurative Seljuk compositions determine the underlying geometric framework, modular organization, and scale logic of the logos. The research emphasizes that understanding traditional decorative arts as a generative system rather than a decorative one is of critical importance for Turkish graphic design education and practice.

Keywords: Traditional Turkish Decorative Arts, Graphic Design, University Logos, Geometric Pattern, Corporate Identity.

GİRİŞ

Türkiye'deki üniversitelerin kurumsal kimlik tasarımları, modern grafik tasarım ilkeleri ile yerel kültürel birikimin keşiştiği önemli bir tasarım alanını oluşturmaktadır. Üniversite logoları, kurumun akademik misyonunu, tarihsel arka planını ve toplumsal konumunu görsel olarak temsil eden temel kimlik unsurlarıdır. Bu bağlamda logolar, yalnızca estetik tercihler değil, aynı zamanda kurumsal anlam üretiminin yoğunlaştığı sembolik yapılardır. Nitekim kurumsal kimlik tasarımında logoların, bir kurumu diğerlerinden ayıran ve görünür kılan en temel görsel öğeler olduğu vurgulanmaktadır.

Türk grafik tasarımının tarihsel gelişimi incelendiğinde, çağdaş tasarım dilinin kökenlerinin daha erken dönemlere uzandığı görülmektedir. Akdenizli (2020), minyatür, tezhip, hat sanatı, eski alfabeler, tuğra ve çeşitli görsel işaretlerin günümüz grafik tasarımı için önemli bir görsel kaynak oluşturduğunu belirtmekte ve bu unsurların çağdaş grafik dilinin oluşumunda referans olarak değerlendirilebileceğini ifade etmektedir. Benzer şekilde, Selamet

Hatem Arafa Elkholy¹
Hülya KAROĞLU²

How to Cite This Article

Elkholy, H. A. & Karaoğlu, H. (2026). Geleneksel Türk Süsleme Sanatlarının Üniversiteler Logolarında Yapısal Tasarım Sistemi Olarak Kullanımı. *International Social Sciences Studies Journal*, (e-ISSN:2587-1587) 12(6), 903-917. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.21067687>

Arrival: 26 April 2026
Published: 30 June 2026

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

* Bu çalışma, Hatem Arafa ELKHOLY tarafından Dr. Öğr. Üyesi Hülya KAROĞLU danışmanlığında hazırlanan "Geleneksel Türk Süsleme Sanatlarının Üniversiteler Logolarına Yansımaları" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, KTO Karatay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Grafik Tasarımı Anabilim Dalı, Konya, Türkiye. ORCID: 0009-0000-6229-687X.

² Dr. Öğr. Üyesi, KTO Karatay Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü, Konya, Türkiye. ORCID: 0000-0002-7250-5871.

(2011), Osmanlı sanat ve el sanatlarının çağdaş grafik tasarım bağlamında yeniden değerlendirilmesi gerektiğini vurgulayarak, geleneksel yaklaşımların bugüne bağlanmasının önemine dikkat çekmektedir.

Öte yandan, Türkiye’de üniversite logolarının mevcut durumu incelendiğinde, kurumsal kimlik açısından çeşitli sorunlar dikkat çekmektedir. Karagöl (2023), üniversite birim logolarını görsel kimlik bağlamında değerlendirdiği çalışmada, birçok kurumun tutarlı bir kurumsal kimlik kılavuzuna sahip olmadığını ve bu nedenle görsel kimliğin yeterince yansıtılmadığını ortaya koymaktadır. Bu durum, logo tasarımlarının çoğu zaman sistematik bir tasarım yaklaşımından ziyade parçalı ve tutarsız biçimde geliştiğini göstermektedir. Buna karşılık Sungur (2012), rekabetçi ortamda kurumların kendilerini diğerlerinden ayıran ve hedef kitle nezdinde hatırlanabilir bir görsel kimlik oluşturmalarının büyük önem taşıdığını vurgulamaktadır.

Ayrıca kurumsal logo tasarımlarında kullanılan görsel unsurların yalnızca biçimsel değil, aynı zamanda anlam üretici bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. İnceağaç (2025), mitolojik ve kültürel sembollerin kurumsal logolarda farklı düzeylerde soyutlanarak, yeniden yorumlanarak veya stilize edilerek kullanıldığını ve bu unsurların kurumsal kimlik bağlamında anlam taşıyan göstergelere dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, logo tasarımında kullanılan görsel öğelerin yalnızca dekoratif değil, aynı zamanda kavramsal ve yapısal bir rol üstlenebileceğini göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın temel argümanı, geleneksel Türk süsleme sanatlarının üniversite logolarında yüzeysel bir dekorasyon değil, yapısal bir tasarım sistemi olarak işlev gördüğüdür. Bu bağlamda geleneksel motifler, logonun altında yatan geometrik ızgara, kompozisyon kurgusu ve oransal ilişkileri belirleyen temel bir yapı oluşturmaktadır. Sekizgen yıldız, geçme sistemleri ve çini geometrisi gibi düzenleme prensipleri bu yapının biçimsel organizasyonunda belirleyici rol oynamaktadır.

Bu çerçevede çalışma, 10 Türk üniversitesinin logosunu nitel görsel analiz yöntemiyle inceleyerek, geleneksel süsleme sanatlarının modern grafik tasarımda nasıl yapısal bir kaynak olarak işlev gördüğünü ortaya koymayı amaçlamaktadır.

KURAMSAL ÇERÇEVE

Yapısal Sistem Olarak Geleneksel Süsleme

İslam ve Türk sanatlarındaki geometrik süsleme, Batı sanat tarihinde uzun süre “dekoratif” olarak sınıflandırılmış ve bu nedenle yapısal veya üretken bir sistem olarak yeterince değerlendirilmemiştir. Oysa Bier (2017) Türk desenlerin algoritmik estetikle yeniden tanımlanabileceğini ve bu desenlerin aslında karmaşık matematiksel kurallar ve üretken sistemler üzerine kurulu olduğunu göstermektedir. Geometrik örüntüler, rastgele süslemeler değil, belirli bir mantıksal yapı içinde tekrarlanan, ölçeklenen ve dönüştürülen modüler sistemlerdir. Bu sistemler biçimi, oranı ve kompozisyonu üretir; biçime sonradan eklenmez.

Ahmed Faraz (2023), yıldız motifinin İslami geometrik süslemede en belirgin biçimlerden biri olduğunu ve bu motifin daire, kare ve çokgenlerle birlikte bütünsel bir düzen içinde kullanıldığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda yıldız, yalnızca sembolik bir form değil; farklı geometrik elemanları birbirine bağlayan ve süreklilik üreten bir organizasyon prensibi olarak işlev görmektedir. Yıldızın radyal simetrisi ve çevreleyen dairesel kurgu hem birlik fikrini hem de merkezden çevreye yayılan düzen anlayışını temsil eder.

Bu perspektif, geleneksel süsleme sanatlarının modern logo tasarımında nasıl işlev görebileceğini anlamak açısından kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda, bir logo tasarımında sekizgen yıldız yalnızca yerleştirilen bir motif değildir; onun geometrik kurgusu, kompozisyonun temel iskeletini oluşturur. Geçme sistemleri logonun modüler yapısını belirlerken, radyal simetri iç oranları organize eder. Bu anlamda geleneksel süsleme, modern grafik tasarım için yüzeysel bir referans değil, üretken bir tasarım sistemi olarak işlev görmektedir.

Bu yaklaşım ideal bir tasarım anlayışını işaret etmekle birlikte, her tasarımcının bu düzeyde bir uygulamayı gerçekleştirebildiği söylenemez; bu çalışma ise söz konusu yaklaşımın güçlendirilmesine ve geleneksel süsleme sanatlarının bu bağlamdaki değerinin yeniden değerlendirilmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Kurumsal Kimlik ve Kültürel Kodlama

Kurumsal kimlik, bir kurumun değerlerini, misyonunu ve kültürel konumunu görsel olarak kodlayan sembolik bir sistemdir. Logo, bu sistemin en yoğun ve en görünür bileşenidir. Erdal (2020), Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş yılı logolarını incelerken, logoların görsel algı üzerinde güçlü bir etki yarattığını ve ilk bakışta iletilen kavramsal mesajların derin kültürel kodlar taşıdığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, kurumsal logo tasarımlarının yalnızca görsel bir tercih olmadığı; aynı zamanda tarihsel ve kültürel değerlerin simgeleştirilmesine katkı sağlayan anlam üretici yapılar olduğu söylenebilir.

Tarlakazan ve Tingir (2018), Selçuklu izleri taşıyan belediye amblemlerindeki sembollerin tarih, kültür ve tasarım açısından incelenmesinde, amblemin bir fikri veya bir kurumu temsil eden görsel bir simge olduğunu ve bulunduğu coğrafyanın kültürel ve tarihsel özelliklerini yansıttığını belirtmektedir.

Bu durum, farklı kültür ve coğrafyalarda benzer biçimlerde gözlemlenebilen bir tasarım yaklaşımına işaret etmektedir. Kendi kültürel birikimi ve hat sanatıyla doğrudan temas etmiş bir araştırmacı olarak, Arap yazısının yalnızca bir yazı sistemi değil; aynı zamanda görsel düzen, mekânsal organizasyon ve kültürel kimlik üretimiyle ilişkili çok katmanlı bir yapı sunduğu söylenebilir. Bu bağlamda yazı, yüzey üzerinde konumlanan bir unsur olmanın ötesinde, bulunduğu mekânı anlamlandıran ve görsel iletişimi yönlendiren bir tasarım sistemine dönüşmektedir. Bu yaklaşımın izleri, özellikle Arap dünyasındaki kurumsal logo ve amblem tasarımlarında da açık biçimde gözlemlenebilmektedir.

Türk üniversite logoları, bu bağlamda, yalnızca kurumsal tanınırlık sağlayan işaretler değil, aynı zamanda kurumun tarihsel kökenlerini, coğrafi konumunu ve kültürel değerlerini görsel olarak ifade eden sembolik yapılarıdır. Bir üniversite, logosunda sekiz köşeli yıldız formunu kullandığında, yalnızca estetik bir tercih yapmamakta; aynı zamanda Anadolu'nun tarihsel derinliğine, İslam medeniyetinin bilimsel mirasına ve Türk kültürünün geometrik düşünce geleneğine referans vermektedir. Bu referanslar, logonun yapısal organizasyonuna gömülü olduğunda, yüzeysel bir nostalji olmaktan çıkar ve kurumsal kimliğin temel bir bileşeni haline gelir. Söz konusu referanslar yalnızca sembolik düzeyde kalmayıp aynı zamanda kompozisyonun geometrik kurgusuna dahil edildiğinde, kurumsal kimliğin yapısal bir parçası haline gelmektedir.

Motif Tasarımında Üsluplaştırma ve Soyutlama

Geleneksel motiflerin modern logo tasarımına aktarılması, doğrudan kopyalama değil, üsluplaştırma ve soyutlama süreçlerini gerektirir. Afacan (2024), tezyinî sanatlarda üsluplaştırma ve soyutlama sürecini nar örneği üzerinden inceleyerek, motif tasarımının analitik gözlem, biçimsel taklit ve sistematik kurguyla geliştiğini ortaya koymaktadır. Bir doğal form, önce gözlemlenir, sonra temel geometrik bileşenlerine ayrıştırılır, ardından stilize edilir ve nihayet soyut bir sembol haline getirilir. Bu süreç, biçimin özünü korurken, onu yeni bir bağlamda işlevsel kılar.

Bu durum, geleneksel Türk el sanatlarında açık biçimde gözlemlenmektedir; bu sanatların bezeme repertuarında yer alan motifler, kültürel mirasın izlerini taşıırken aynı zamanda günümüzle kurulan görsel bir sürekliliği ifade etmektedir. Bu bağlamda motifler, geçmiş ile bugünün kültürel kimliği arasında bağ kuran ve çağdaş tasarım içerisinde yeniden yorumlanabilen dinamik yapılar olarak değerlendirilebilir. Duran ve Aslan (2019), Selçuklu dönemi Konya yapılarında motifleşen Türk damgalarını inceleyerek, bazı damgaların zamanla geometrik süslemeleri oluşturan kompozisyonlar içerisinde esas anlamından kısmen uzaklaşarak kompozisyonun bir elemanına dönüştüğünü ve bu unsurların kimi yapılarda bilinçli olarak geometrik düzenin içine yerleştirildiğini ortaya koymaktadır.

Modern logo tasarımında, bu üsluplaştırma ve soyutlama süreçleri kritik öneme sahiptir. Bir tasarımcı, Osmanlı lalesini doğrudan kopyalayamaz; laleyi temel geometrik formuna indirgemeli, simetri eksenini belirlemeli ve bu eksenin logonun kompozisyon omurgası olarak kullanılmalıdır. Rûmî sarmalının akışkan büyüme mantığı, geometrik arklarla yeniden çizilmeli ve bu mantık logonun iç hareketini üretmelidir. Çini geometrisinin radyal ızgarası basitleştirilmelidir ve logonun oransal sistemini organize etmelidir. Bu süreçler, geleneksel motiflerin modern tasarım sistemlerine dönüşümünü sağlar ve logoların hem kültürel olarak anlamlı hem de işlevsel olarak etkili olmasını mümkün kılar.

YÖNTEM

Bu araştırma, nitel görsel analiz yöntemini kullanarak 10 Türk üniversitesinin logosunu incelemektedir. Görsel analiz, logoların biçimsel özelliklerini, kompozisyon yapısını ve kültürel referanslarını sistematik biçimde değerlendirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Araştırmanın temel sorusu şudur: Geleneksel Türk süsleme sanatları bu logolarda nasıl bir yapısal rol üstlenmektedir?

Örnekleme seçimi iki temel kritere dayanmaktadır. Birincisi, logonun geleneksel bir motif veya süsleme sisteminden açık biçimde etkilenmiş olmasıdır. İkincisi, bu motifin çağdaş bir grafik dil içerisinde dönüştürülerek stilize edilmiş ve modern bir kurumsal forma uyarlanmış olmasıdır. Bu kriterler doğrultusunda 10 örnek belirlenmiş ve bu seçim, farklı motif türlerini temsil edecek biçimde dengelenmiştir.

Her logo için oluşturulan analiz çerçevesi üç aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada, logonun dayandığı kaynak motif ya da süsleme sistemi tanımlanmaktadır. İkinci aşamada, bu motifin logoya dönüşüm süreci incelenmektedir. Üçüncü aşamada ise motifin logonun yapısal organizasyonundaki işlevi sorgulanmaktadır: motif, yalnızca

yerleştirilmiş bir görsel öge mi, yoksa kompozisyonun altında yatan geometrik ızgara ve oransal sistemin kurucu unsuru mu?

Analiz sürecinde, her logonun simetri, oran, renk, tipografi ve genel kompozisyon özellikleri birlikte ele alınmış; bu özelliklerin geleneksel motiflerle kurduğu ilişkiler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, her logo için ayrı bir örnek olay incelemesi olarak sunulmakta ve bölüm sonunda genel bir değerlendirme ile ilişkilendirilmektedir. Bu yaklaşım, hem tekil örneklerin derinlemesine incelenmesine hem de farklı logolar arasında ortak yapısal eğilimlerin ortaya konmasına imkân sağlamaktadır.

Aşağıdaki analizlerde, her logo üç aşamalı bir çerçeve üzerinden ele alınmaktadır: kaynak motifin tanımlanması, bu motifin logoya dönüşüm sürecinin incelenmesi ve motifin yapısal organizasyondaki işlevinin değerlendirilmesi.

ÖRNEK OLAY İNCELEMELERİ

KTO Karatay Üniversitesi

KTO Karatay Üniversitesi logosu, Karatay Medresesi'nin taçkapı kompozisyonunu temel alan ve Selçuklu mimarisindeki aksiyal düzeni çağdaş bir grafik dile dönüştüren belirgin bir örnektir. Logo, tarihî yapının cephe kurgusunu doğrudan temsil etmekten ziyade, bu yapının altında yatan geometrik organizasyonu sadeleştirerek iki boyutlu bir sistem hâline getirir.

Taçkapıda görülen çerçeveleme, içe doğru kademelenen açıklık ve merkezî giriş vurgusu, logoda yatay ve dikey çizgilerin kurduğu dengeli bir iskelet olarak yeniden kurulmuştur. Özellikle köşelerde ve üst bölümde görülen kırılmalı hatlar, Selçuklu taş süslemelerinde ve düğümlü kûfi yazı sistemlerinde karşılaşılan geometrik süreklilik anlayışını çağrıştıran bir çizgisel örgü oluşturur.

Turkuaz rengin kullanımı ise yalnızca estetik bir tercih değil, Karatay Medresesi'nin çini geleneğiyle kurulan doğrudan bir görsel bağdır. Bu renk, geometrik yapıyı vurgulayan bir yüzey katmanı olarak değil, tarihî referansı çağdaş kimlik sistemine taşıyan temel bir bileşen olarak işlev görmektedir.

Bu bağlamda KTO Karatay Üniversitesi logosu, geleneksel mimari formu birebir temsil eden bir imge üretmekten ziyade, Selçuklu portal düzeninin geometrik mantığını ve kompozisyon hiyerarşisini yeniden kurarak, süslemenin yapıya dönüştüğü güçlü örneklerden biri olarak değerlendirilebilir.

KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ

Şekil 1: Karatay Üniversitesi Logosu

Kaynak: KTO Karatay Üniversitesi Kurumsal Kimlik Kılavuzu

Şekil 2: Karatay Medresesi

Kaynak: <https://sahipatamuzesi.gov.tr/tr/eserler/karatay-medresesi>

Selçuk Üniversitesi

Selçuk Üniversitesi logosu, Anadolu Selçuklu sanatının en güçlü figürlerinden biri olan çift başlı kartalı, doğrudan temsil etmekten ziyade onun simetrik ve eksensel kurgusunu çağdaş bir grafik sisteme dönüştüren bir örnektir. Figür, burada yalnızca tarihî bir sembol olarak değil, kompozisyonun tamamını organize eden yapısal bir çekirdek olarak işlev görmektedir.

Kartalın iki yana açılan kanatları yatay genişlemeyi belirlerken, gövde ve kuyruk formu dikey eksenini tanımlar. İki başın karşıt yönlerde bakışı ise kompozisyonun üst bölümünde yönsel bir denge kurarak simetrik organizasyonu tamamlar. Bu kurgu, figüratif bir anlatımdan çok, eksenler ve kütle dağılımı üzerinden çalışan geometrik bir denge sistemi üretir.

Logoda görülen sadeleştirme, tarihî kabartmadaki detayların azaltılmasından öte, figürün temel oran ve kütle ilişkilerinin korunmasına dayanmaktadır. Kanat, gövde ve başlar arasındaki ilişki, farklı ölçeklerde okunabilirliği sağlayacak biçimde yeniden düzenlenmiştir.

Bu bağlamda Selçuk Üniversitesi logosu, figüratif bir Selçuklu motifinin doğrudan aktarımından ziyade, çift başlı kartalın simetriye dayalı kompozisyon mantığını yeniden kurarak, geleneksel figürün yapısal bir tasarım sistemine dönüştürüldüğü açık örneklerden biri olarak değerlendirilebilir.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Şekil 3: Selçuk Üniversitesi Logosu

Kaynak: Selçuk Üniversitesi Kurumsal Kimlik Kılavuzu

Şekil 4: Çift başlı kartal, İnce Minare Taş Eserler Müzesi

Kaynak: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chift-bashly-qartal-seljuk-dynasty.jpg>

İstanbul Üniversitesi

İstanbul Üniversitesi logosu, Anadolu Selçuklu kaynaklı figüratif bir motif düzeninin çağdaş kurumsal kimliğe aktarılmasıyla oluşmuş özgün bir örnektir. Mevcut çalışmalarda logonun merkezindeki dikey formun Hayat Ağacı olarak yorumlandığı, iki yanında yer alan kıvrımlı unsurların ise bu ağacı çevreleyen ejder figürleriyle ilişkilendirildiği belirtilmektedir.

Bu logo, geleneksel figürleri doğrudan aktarmaktan çok, onların kurduğu eksensel düzeni sadeleştirerek modern bir amblem yapısına dönüştürür. Merkezde yükselen Hayat Ağacı dikey omurgayı oluştururken, iki yandaki ejder

biçimleri bu eksen dengeleyen simetrik kollar gibi çalışır. Böylece tarihî taş işçiliğinde görülen figüratif kompozisyon, logoda daha yalın ve okunabilir bir grafik düzene kavuşur.

Dairesel sınır, bu üçlü yapıyı kurumsal bir mühür formu içinde toplar ve kompozisyonun bütünlüğünü güçlendirir. Bu nedenle İstanbul Üniversitesi logosunda belirleyici olan yalnızca Hayat Ağacı ve ejder figürlerinin sembolik anlamları değil, bu figürlerin eksen, simetri ve denge üzerinden oluşturduğu yapısal düzendir. Logo, geleneksel Selçuklu figür dilinin çağdaş bir kurumsal işarete kompozisyon sistemi olarak yeniden kurulabildiğini göstermektedir.

Şekil 5: İstanbul Üniversitesi Logosu

Kaynak: İstanbul Üniversitesi Kurumsal Kimlik Kılavuzu

Şekil 6: Erzurum Çifte Minareli Medrese

Kaynak: <https://insicam.net/2022/06/02/selcuklu-kartali/>

Ardahan Üniversitesi

Ardahan Üniversitesi logosu, Kafkasya ve Orta Asya halklarının dokuma ve süsleme geleneğinde yer alan koçbaşı motifini, Ardahan'ın coğrafi kimliğini çağrıştıran kar tanesi formu içinde yeniden yorumlayan bir örnektir. Burada geleneksel motif doğrudan aktarılmamış; simetrik, keskin ve modüler çizgilerle çağdaş bir kurumsal işarete dönüştürülmüştür.

Logonun altı kollu kar tanesini andıran yapısı, merkezden dışa doğru yayılan radyal bir düzen kurar. Her kol geleneksel halı ve kilim motiflerinde görülen tekrar, yön ve denge mantığını sadeleştirilmiş bir grafik dile taşır. Merkezdeki insan figürüyle ilişkilendirilen koçbaşı düzeni ise motifin yalnızca kültürel bir sembol olarak değil, bütün kompozisyonu kuran merkezî unsur olarak çalışmasını sağlar.

Bu bağlamda Ardahan Üniversitesi logosunda geleneksel dokuma motifi, yüzeyde kullanılan dekoratif bir ayrıntı olmaktan çıkar; kar tanesi formu içinde çoğaltılan, simetrik olarak dengelenen ve kurumsal kimliği taşıyan yapısal bir sisteme dönüşür. Logo, bölgenin Kafkasya ve Orta Asya ile kurduğu kültürel bağı çağdaş ve okunabilir bir grafik dille ifade etmektedir.

Şekil 7: Ardahan Üniversitesi Logosu

Kaynak: Ardahan Üniversitesi Kurumsal Kimlik Kılavuzu

Şekil 8: Anadolu dokuma motifleri (kilim geleneği)

Kaynak: <https://www.pinterest.com/pin/407998047507608813/>

Bursa Teknik Üniversitesi

Bursa Teknik Üniversitesi logosu, teknik bir kimlik üretirken kompozisyonun temelini oluşturan yapı olarak sekiz kollu yıldızın geometrik mantığını dolaylı biçimde yeniden kurar. Ancak bu kurgu, klasik yıldız formunun birebir tekrarından ziyade, daha eğrisel ve akışkan bir yapı üzerinden yeniden yorumlanmıştır. Bu dönüşüm sonucunda ortaya çıkan form, atomu çağrıştıran döngüsel bir sistem hâline gelerek üniversitenin teknik odaklı yapısıyla örtüşür.

Merkez etrafında dönen ve eşit aralıklarla tekrar eden kollar, düzenli bir ritim oluştururken, kesintisiz eğrisel hareket kompozisyona çağdaş bir dinamizm kazandırır. Bu durum, geometrik süslemenin sabit bir desen olmaktan çıkarılıp işlevsel bir görsel sisteme dönüştürüldüğünü gösterir.

Kompozisyonun alt bölümündeki Uludağ silüeti, düzenli yapıyı kesintiye uğratarak logoya yerel bir bağlam kazandırır ve Bursa'nın coğrafi kimliğini tasarıma entegre eder. Böylece logo, evrensel bir bilim dili ile yerel referansı dengeler. Bu bağlamda Bursa Teknik Üniversitesi logosu, geleneksel geometrik anlayışı doğrudan tekrar etmek yerine, onu dönüştürerek teknik bir metafora—atom formuna—uyarlayan özgün bir kompozisyon sunmaktadır.

Şekil 9: Bursa Teknik Üniversitesi Logosu

Kaynak: Bursa Teknik Üniversitesi Kurumsal Kimlik Kılavuzu

Şekil 10: Kubadabad Sarayı'na Ait Selçuklu Sekiz Köşeli Yıldız Çinisi

Kaynak: Karatay (Çini Eserler) Müzesi

Bursa Uludağ Üniversitesi

Bursa Uludağ Üniversitesi logosu, Bursa Yeşil Camii'nin Hünkâr Mahfilinde görülen sekiz kollu yıldızlı geometrik deseni çağdaş bir kurumsal işarete dönüştüren güçlü bir örnektir. Üniversitenin açıklamasına göre bu motif, kurucu rektör Prof. Dr. Ömer Fethi Tezok tarafından üniversitenin ileride sekiz fakülteye ulaşacağı düşüncesiyle amblem olarak seçilmiştir. Bu nedenle logodaki sekiz kollu yıldız, yalnızca tarihî bir süsleme alıntısı değil, aynı zamanda kurumun gelişme fikriyle ilişkilendirilen yapısal bir çekirdek niteliği taşır.

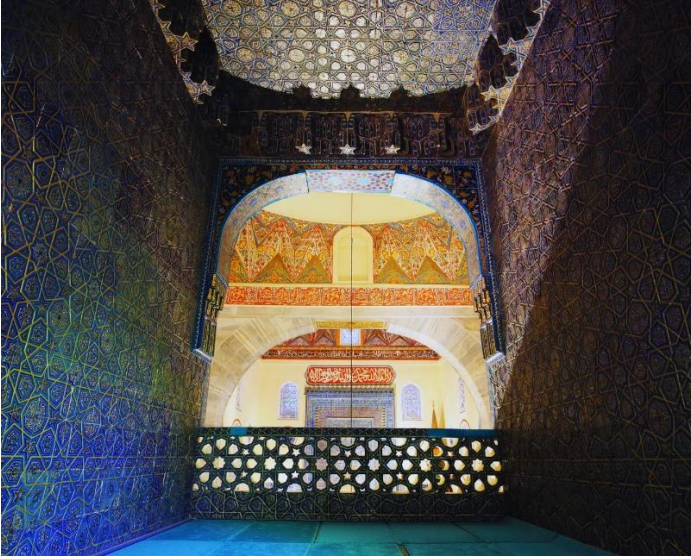
Logonun merkezindeki geometrik düzen, Yeşil Camii'ndeki çini ve ahşap süsleme geleneğinde görülen simetri, tekrar ve merkezî denge anlayışını sadeleştirerek iki boyutlu bir grafik sisteme aktarır. Merkezden çevreye doğru açılan yıldız kurgusu, çevresindeki çokgen birimlerle birlikte logonun iç oranlarını ve görsel dengesini belirler. Böylece motif, logonun üzerine eklenen dekoratif bir unsur olmaktan çıkar; kompozisyonun tamamını kuran temel geometrik yapı hâline gelir.

Turkuaz mavisinin kullanımı da bu yapıyı kültürel olarak güçlendirmektedir. Üniversite tarafından da belirtildiği gibi, bu renk İznik çinilerinin özgün rengiyle ilişkilendirilmiştir. Bu bağlamda Bursa Uludağ Üniversitesi logosu, Yeşil Camii ve İznik çini geleneğinden gelen geometrik ve renksel hafızayı, sade, okunabilir ve çağdaş bir kurumsal kimlik sistemi içinde yeniden yorumlamaktadır.

Şekil 11: Bursa Uludağ Üniversitesi Logosu

Kaynak: Bursa Uludağ Üniversitesi Kurumsal Kimlik Kılavuzu

Şekil 12: Bursa Yeşil Camii, Hünkâr Mahfili geometrik süslemeleri

Kaynak: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bursa/gezilecekyer/yesil-cami>

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi logosu, üç harf üzerine kurulu bir tipografik ve geometrik sistem olarak kurgulanmıştır. Logoda “İ” ve “Z” harfleri doğrudan okunabilir biçimde yer alırken, üçüncü harf olan “Ü” ise Osmanlı-Türk sanatında önemli bir yere sahip olan ve estetik, zarafet ve kültürel süreklilik gibi anlamlar taşıyan lale formu üzerinden temsil edilmektedir. Bu yaklaşım, yazı ile geleneksel motif arasında bütünleşik bir yapı kurar.

Lale formu, doğal bir betimleme olarak değil, dikey eksen ve kontrollü eğrisel hatlar üzerinden sadeleştirilmiş bir geometrik yapı olarak ele alınmıştır. Bu yapı, kompozisyonun merkezini oluştururken aynı zamanda harf sisteminin bir parçası olarak işlev görür. Logo, belirli bir grid sistemi üzerine oturtulmuş ve oran ilişkileri bu sistem dâhilinde düzenlenmiştir.

Bu bağlamda lale motifi, süsleyici bir unsurdan ziyade yapıyı kuran temel bir bileşene dönüşür. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi logosu, geleneksel bir bitkisel formun çağdaş tipografik bir kurgu içinde yeniden yorumlanarak kurumsal kimliğe entegre edildiği dengeli bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Şekil 13: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Logosu

Kaynak: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Kurumsal Kimlik Kılavuzu

Şekil 14: Kanuni Sultan Süleyman'a ait lale motifli kaftan
Kaynak: Topkapı Sarayı Müzesi, İstanbul

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi logosu, doğrudan tarihî bir motifin aktarımından çok, çınar yaprağı formunun çağdaş ve geometrik bir grafik dile dönüştürülmesi üzerine kuruludur. Çınar yaprağı, Türk kültüründe köklülük, süreklilik ve gelişme gibi anlamlarla ilişkilendirilen güçlü bir doğa sembolüdür. Bu nedenle logoda seçilen yaprak formu, yalnızca doğal bir işaret değil, kurumun geçmişle gelecek arasında kurduğu sürekliliği temsil eden bir unsur olarak değerlendirilebilir. Logoda yaprağın doğal ayrıntıları korunmamış; form, simetriye yakın bir düzen, net konturlar ve merkezî bir yapı içinde sadeleştirilmiştir. Bu yaklaşım, geleneksel Türk süsleme sanatlarında görülen üsluplaşırma mantığıyla biçimsel bir yakınlık kurar. Yaprak, natüralist bir şekilde çizilmek yerine kontrollü çizgilerle geometrik bir sisteme dönüştürülmüştür.

Kurumsal kimlik kılavuzunda logonun teknik çizimi, logonun yalnızca sembolik değil, aynı zamanda işlevsel bir kurumsal sistem olarak ele alındığını göstermektedir. Turkuaz ve lacivert renklerin birlikte kullanımı ise logoya hem çağdaş hem de kurumsal bir görünüm kazandırır. Bu bağlamda Eskişehir Osmangazi Üniversitesi logosu, geleneksel bir motifi doğrudan kullanmayan; ancak doğadan alınan bir formu, geleneksel süslemede görülen sadeleştirme, düzen ve denge ilkeleriyle çağdaş bir kurumsal işarete dönüştüren bir ara örnek olarak değerlendirilebilir.

Şekil 15: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Logosu
Kaynak: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Kurumsal Kimlik Kılavuzu

Şekil 16: Niğde Hüdavent Hatun Kumbeti, Selçuklu Dönemi

Kaynak: [https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Nigde_Hudavent_Hatun_mausoleum_1281_\(crop\).jpg](https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Nigde_Hudavent_Hatun_mausoleum_1281_(crop).jpg)

Mardin Artuklu Üniversitesi

Mardin Artuklu Üniversitesi logosu, kare kufi yazı anlayışının çağdaş kurumsal kimliğe aktarıldığı güçlü örneklerden biridir. Üniversitenin kurumsal kimlik açıklamasında da belirtildiği gibi, bu logo Mardin Ulu Camii Minaresi'nde yer alan kelime-i tevhidin taş işçiliğiyle yapılmış kufi kompozisyonundan esinlenmiştir. Bu nedenle logoda yazı, yalnızca okunacak bir metin değil, aynı zamanda geometrik bir yapı sistemi olarak ele alınmaktadır.

Logo, kare ve dikdörtgen modüller üzerinden kurulan köşeli bir düzene sahiptir. Harfler, serbest hat hareketinden çok yatay ve dikey çizgilerin oluşturduğu ölçülü bir ızgara içinde düzenlenmiştir. Bu yapı, Mardin'in taş mimarisinde görülen Kufi yazı geleneğini modern, sade ve kurumsal bir grafik dile dönüştürür.

Tek renkli mor kullanım, kompozisyonun geometrik gücünü öne çıkarırken, detayların azaltılması logonun okunabilirliğini artırır. Bu bağlamda Mardin Artuklu Üniversitesi logosu, geleneksel hat sanatının süsleme olarak eklenmediği, aksine bütün formu kuran tipografik ve geometrik bir sistem hâline geldiği açık bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Şekil 17: Mardin Artuklu Üniversitesi Logosu

Kaynak: Mardin Artuklu Üniversitesi Kurumsal Kimlik Kılavuzu

Şekil 18: Mardin Ulu Camii Minaresi'nde kufi yazı

Kaynak: <https://www.hurriyet.com.tr/seyahat/mardinin-sembolu-ulu-cami-41026551>

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Necmettin Erbakan Üniversitesi logosu, Konya'nın Selçuklu mirasıyla ilişkili geometrik süsleme anlayışını çağdaş bir kurumsal işarete dönüştüren örneklerden biridir. Üniversitenin kurumsal kimlik kılavuzunda logonun "Selçuklu süsleme motifinin nadir beşli yıldızı" üzerine kurulduğu ve iç içe geçen beş halkanın bilgi, dayanışma, sevgi, paylaşım ve sabır gibi temel insani değerleri temsil ettiği belirtilmektedir.

Logonun merkezinde yer alan geçmeli yapı, yalnızca dekoratif bir motif olarak değil, kompozisyonun bütününe organize eden temel sistem olarak çalışır. Beşli yıldız kurgusu, iç içe geçen çizgiler ve merkezî denge üzerinden birlik ve süreklilik duygusu üretir. Bu yapı, Selçuklu taş ve çini süslemelerinde görülen örgülü geometrik düzenlerin çağdaş ve sadeleştirilmiş bir yorumu olarak değerlendirilebilir. Kurumsal kimlikte kullanılan turkuaz ve lacivert renkler de bu tarihi bağı güçlendirmektedir. Ayrıca, Mevlâna Müzesi'nde sergilenen sabır taşı üzerindeki geometrik geçme kompozisyonu, logoda kullanılan beşli yıldız kurgusuna oldukça yakın bir örnek sunmaktadır. Bu yönüyle logo, Selçuklu geometrisini doğrudan kopyalamak yerine, geçme ve merkezî denge üzerinden modern bir kurumsal kimlik sistemine dönüştüren güçlü bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Şekil 19: Necmettin Erbakan Üniversitesi Logosu

Kaynak: Necmettin Erbakan Üniversitesi Kurumsal Kimlik Kılavuzu

Şekil 20: Mevlâna Müzesi'nde sergilenen sabır taşı

Kaynak: <https://www.kosebucakdunyadergisi.com.tr/Detay-BEN-SABIR-TASIMIYIM-.html>

TARTIŞMA

On örnek olay incelemesinin analizi, geleneksel Türk süsleme sanatlarının üniversite logolarında nasıl bir yapısal rol üstlendiğine dair temel bir sonucu ortaya koymaktadır: En başarılı logolar, geleneksel motifi yüzeye eklenen bir süs olarak değil, kompozisyonu kuran ana sistem olarak kullanılmaktadır.

Bu çalışma yalnızca 10 üniversite logosuna odaklanmış olsa da, Türkiye'deki diğer kurumsal logo ve amblem tasarımlarında da benzer yaklaşımların farklı düzeylerde gözlemlendiği görülmektedir. Bununla birlikte, bu örnekler arasında kalite ve tasarım derinliği, geleneksel motifin ne ölçüde doğru anlaşıldığı, hangi düzeyde soyutlandırdığı ve çağdaş grafik dil içinde nasıl yeniden kurgulandığına bağlı olarak değişmektedir.

Geometrik süsleme geleneği, logolarda ızgara ve kompozisyon kurucu bir sistem olarak öne çıkarken, Kufi yazı mantığına dayalı organizasyonlar, çift başlı kartal gibi figüratif unsurlar, hayat ağacı kompozisyonu ve lale gibi bitkisel motifler de farklı biçimlerde yapısal düzeye taşınmaktadır. Bu çeşitlilik, ortak bir kültürel kaynağın farklı tasarım yaklaşımlarıyla yeniden yorumlanabildiğini ve bu yorumların farklı görsel sonuçlar ürettiğini göstermektedir.

Bu bulgular, kültürel süreklilik ile çağdaş tasarım dili arasındaki ilişkinin yalnızca biçimsel değil, aynı zamanda yapısal bir düzlemde kurulduğunu ortaya koymaktadır. Geleneksel süsleme sanatlarının yapısal potansiyelinin fark edilmesi, çağdaş grafik tasarımın ifade imkânlarını genişleten üretken bir tasarım yaklaşımı sunmakta; böylece kültürel miras, güncel görsel kültür ve kurumsal kimlik tasarımı içinde aktif biçimde yeniden üretilmektedir.

SONUÇ

Bu araştırma, geleneksel Türk süsleme sanatlarının üniversite logolarında yüzeysel bir dekorasyon unsuru değil, yapısal bir tasarım sistemi olarak işlev gördüğünü ortaya koymuştur. Geleneksel motiflerin doğru çözümlenip çağdaş tasarım dili içinde yeniden kurgulanması, kompozisyonun bütünü belirleyen güçlü ve tutarlı kurumsal kimlikler üretmektedir.

Bu bağlamda geleneksel süsleme sistemlerinin, modern grafik tasarım için üretken bir kaynak olarak değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Bu yaklaşım hem kültürel sürekliliği desteklemekte hem de çağdaş tasarımın ifade olanaklarını genişletmektedir.

KAYNAKÇA

Akdenizli, F. (2020). Historical roots of contemporary Turkish graphic design. *Технологія і техніка друкарства*, 1–2(67–68), 71–76.

Selamet, S. (2011). Türk grafik sanatlar tarihine alternatif bir yaklaşım: Osmanlı'dan grafik yansımalar. *Marmara İletişim Dergisi*, 18, 239–251.

Karagöl, R. (2023). Üniversite birim logolarının görsel kimlik bağlamında değerlendirilmesi. *Yıldız Journal of Art and Design*, 9(2), 127–137.

Sungur, S. (2012). Türkiye'de en çok tercih edilen vakıf üniversitelerinin görsel kimlik tasarımlarının analizi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 2(3), 54–63.

- İnceağaç, M. (2025). Kurumsal kimlik tasarımı bağlamında mitolojinin resmî kurum logolarına yansımaları ve göstergebilim (semiyotik) açısından incelenmesi. *Uluslararası Sanat ve Sanat Eğitimi Dergisi*, 8(20), 106–140.
- Bier, C. (2017). Algorithmic aesthetics: Redefining traditional Islamic art. *Bridges Conference Proceedings*, 419–422.
- Ahmed, F. (2023). Symbolic significance of star motifs in Islamic geometric decoration and contemporary trademark design in Pakistan. *Al-Qamar*, 6(3), 95–114.
- Erdal, G. (2020). Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yılı logolarında arketip karşıtı bilinçaltı mesajlar. *Journal of International Social Science Education*, 6(2), 146–162.
- Tarлакazan, B. E., & Tingir, M. (2018). Selçuklu izleri taşıyan kimi belediye amblemlerindeki sembollerin tarih, kültür ve tasarım açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 111–128.
- Kavas Afacan, S. (2024). Tezyinî sanatlarda motif tasarım sürecinde üsluplaştırma ve soyutlama: Nar örneği. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 170–185.
- Duran, R., & Aslan, Y. (2019). Selçuklu dönemi Konya yapılarında motifleşen Türk damgaları. *USAD*, 10, 107–126.
- On üniversiteye ait kurumsal kimlik kılavuzları.